

УДК 657.631

Гудима О. Ю.

*здобувачка вищої освіти 4-го курсу спеціальності 073 «Менеджмент»
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*

Купчак М. Я.

*к.пед.н., старший викладач кафедри права та менеджменту у сфері
цивільного захисту Львівського державного університету безпеки
життєдіяльності*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Нагальною потребою для менеджерів є вміння об'єктивно оцінювати факти та швидко приймати управлінські рішення. Функція контролю служить для оцінки рівня результативності зафіксованих фактів, адже без оцінки отриманого результату організація не може визначити, наскільки добре вона функціонує і чи забезпечує досягнення поставлених цілей. Управління існує як процес тільки тоді, коли є факт досягнення цілі. Отже, контролювання - це процес людської діяльності, спрямований на встановлення корисності факту, що здійснився, його направленості на досягнення цілі або визначення ступеню відхилення від плану досягнення цілі, допущеного окремою особою, групою осіб або організацією в цілому. У цьому сенсі функція контролю - це здатність організації вчасно сприймати факт досягнення результату або встановлювати помилки, що шкодять досягненню цілей організації [1, с.283].

Суб'єктами контролю виступають державні, відомчі, органи, громадські організації, колективні і колегіальні органи управління, лінійний і функціональний апарат підприємств та об'єднань. Об'єктами контролю є: місії, цілі, стратегії, процеси, функції, завдання, параметри

діяльності, управлінські рішення, організаційні формування, їх структурні підрозділи та окремі виконавці. Основним ж завданням контролю є процес забезпечення досягнення цілей і місії організації. Об'єктивність і необхідність контролю як функції менеджменту визначають такі фактори: невизначеність середовища; небезпека виникнення кризових ситуацій; доцільність підтримки успіху організації; тиск з боку конкурентів; боротьба за ринки збуту товарів тощо. Таким чином, функція контролю спрямована на встановлення помилок і обмеження їхнього нагромадження в діяльності менеджменту організації.

Створення ефективної організації контролю забезпечує зниження опору контролю з боку підлеглих на підприємстві. Контрольна функція - це діяльність не тільки із виявлення відхилень фактичного результату від планових показників, але й як перевірка ефективності, правильності, обґрунтованості раніше прийнятих рішень. Постійна перевірка прийнятих рішень і їхнє коригування веде до зниження витрат, запобігання неефективному використанню ресурсів організації [2, с.91]. Контроль над поведінкою об'єкта має як призначення, так і часовий інтервал його здійснення. Контроль як вид діяльності можна класифікувати за призначенням: лінійний; функціональний; операційний [3, с.72].

Лінійний контроль виражається відношенням «підлеглий-начальник». Вони встановлюють зворотний зв'язок після того, як управлінське рішення прийняте і настав час для його виконання. Оцінка результатів прийнятого керівництвом рішення виконується, насамперед, за допомогою функцій контролю. Кожне прийняте керівником рішення вимагає відповідного контролю над виконанням його підлеглими.

Функціональний контроль відстежує найважливіші економічні показники, виконання конкретних функцій. Наприклад, при фінансовому контролі враховуються такі показники, як рівень прибутку, витрати

виробництва і їхнє співвідношення із чистими продажами, ефективністю капіталовкладень, забезпеченістю власними коштами, фінансовим станом.

Ціллю операційного контролю є нагляд за рухом продукту у виробничому циклі відповідно до календарної виробничої програми і доставкою продукту споживачеві в обумовлений термін. Задачі операційного контролю в основному розподіляються на два головних напрями виробничого процесу: контроль протікання процесу виготовлення продукції відповідно до календарних виробничих програм і технологічних параметрів; контроль якості продукції, що випускається, на всіх стадіях виробничого процесу, починаючи з контролю якості сировини і матеріалів і закінчуючи визначенням відповідності виготовленого продукту технічним характеристикам [4, с.73].

За часом проведення контроль поділяється на три основних види: попередній контроль, здійснюваний до початку робіт; поточний контроль, здійснюваний в ході проведення робіт; заключний контроль, здійснюваний або відразу по завершенні контрольованої роботи, або після закінчення періоду часу, визначеного заздалегідь. Розглянута класифікація видів контролю є не що інше, як погляд на ту саму контрольну діяльність з різних боків: призначення, часу здійснення, параметрів контролю, джерел інформації, місця проведення. Для кожної конкретної цілі може бути використана певна класифікаційна характеристика.

Список літератури:

1. Виноградський М.Д. Менеджмент в організації : навч. посіб. для студ. екон. Спец. Вузів. - К. : «Кондор», 2015. 654 с.
2. Немцов В. Д. Стратегічний менеджмент. Київ : 2012. 560 с.
3. Вітлінський В. В., Наконечний С. І. Ризик у менеджменті. - К. : Тов. «Борисфен-М», 2016. 336 с.
4. Марченко О. І. Менеджмент організацій : навч. посіб. Вінниця : ВІРЕУ, 2015. 442 с.